

Sociální psychologie

SZ7BK SOPS

So 22. 9. 17:35--20:10

So 6.10. 16:40--18:20

So 8.12. 17:35--20:10

Vyučující

Mgr. Ing. Irena Ocetková, Ph.D.

ocetkova@ped.muni.cz

bud. D/02034

Poříčí 538/31, Staré Brno, Brno

Časový plán

17.35 – 18.20 výuka

18.20 – 18.30 přestávka

18.30 – 19.15 výuka

19.15 – 19.25 přestávka

19.25 – 20.10 výuka

Zkouška formou písemného testu

Literatura: Řezáč, Jaroslav.
Sociální psychologie. 1. vyd.
Brno : PAIDO, 1998. 268 s.
ISBN 80-85931-48-6.

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Jaroslav Řezáč

meziobčeské vztahy - efektivní komunikace
zdroje uvážení obrazu druhého člověka
chyby ve vnímání a posuzování druhých lidí
atribuce, interpretace sociálního chování
postoje, možnosti ovlivňování
struktura a dynamika sociálních skupin
motivace sociálního chování
styly řízení a skupinová atmosféra
tlače, manipulace, politika

???? Předtermín ?????

So 8.12. 17:35

Obsah jednotlivých bloků

So 22. 9. 17:35--20:10

1. Předmět sociální psychologie
2. Člověk v sociálním prostoru
3. Socializace jedince – humanizace člověka

So 6.10. 16:40--18:20

4. Sociální učení
5. Člověk v kontaktu s jinými lidmi – interakce
6. Komunikace
7. Náročné, zátěžové a konfliktní sociální situace

So 8.12. 17:35--20:10

8. Psychologie skupinového života
9. Možnosti aplikace některých metod a technik sociální psychologie v praxi učitele

Předmět sociální psychologie

Lidská existence má sociální charakter

Profese učitele – učitel – osobnostní vlastnosti učitele - učitelovy kompetence - přístup k žákům, styl práce, atd. - ovlivňují sociální klima třídy, motivaci studentů, vztah k vyučovanému předmětu, prospěch, volbu povolání, atd.

Podmínky úspěchu v práci učitele ?

Kvalita učitele?

- Studium teoretických disciplín
- Osobnostní vlastnosti temperamentové a charakterové
- Psychosociální zralost
- Životní zkušenosti
- atd.

**Život sám učí člověka
umění žít s lidmi, ale...**

Předmět sociální psychologie

1. Chování jedinců, pokud jejich chování stimuluje jiné jedince nebo je samo reakcí na chování jiných (F. H. Allport 1924)
2. Studium způsobů, jak se jedinec stává členem skupiny a funguje v ní (G. Murphy, L. B. Murphy, Th. M. Newcomb 1937)
3. Osobnost v sociální interakci (T. M. Newcomb 1950)

4. **Aktivity individua ovlivněné jinými
individui** (O. Klinberg 1954)
5. **Individuum ve vztahu k sociálně
stimulujícím situacím** (M. Sherif, C. W.
Sherifová)
6. **Události interpersonálního chování,
interpersonální chování , jeho zákonitosti,
proměny a podstata** (D. Krech, R. S.
Crutchfield a E. L. Ballachey 1962)

7. Studium **jedinců v sociálním a kulturním prostředí** (W. W. Lambert, W. E. Lambert 1964)
8. **Psychické procesy a chování lidí ve společenských situacích** (S. Mika 1972)
9. Psychické **jevy** vlastní pouze **skupině** nebo **jedinci ve skupině** (K. K. Platonov 1980)
10. Zákonitosti **sociální chování**, bezprostředního **vzájemného působení** a **komunikace**, kooperace lidí při sociálním styku (H. Hiebsch, M Vorweg 1966)

11. **Ovlivňování** myšlení, cítění a chování jedinců reálnou představovanou anebo implicitní **přítomností jiných jedinců** (G. W. Allport 1985)
12. Zákonitosti **vlivu společenské determinace** na povahu psychiky a vědomí, společenskohistorický charakter psychiky a vědomí a z toho vyplývající zákonitosti regulační funkce psychiky a vědomí v sociální činnosti a **sociálních vztazích lidí v rámci různých společenství** (J. Janoušek 1988)

13. Psychické procesy, příp. chování jedinců jako sociálních bytostí (sociokulturních osobností) v **sociálních procesech**, ve **vzájemných vztazích** individua a sociální skutečnosti (B Geist 1992)

14. Jak lidé **vnímají, cítí a přemýšlejí o sociálním světě a jak na sebe vzájemně působí a ovlivňují jeden druhého** (Atkinsonová, R. L., Atkinson R. C. et al. 1995)

Ve většině pojetí je zdůrazňována potřeba pronikat do **zákonitostí utváření, fungování, rozvíjení mezilidských vztahů** a všech rovin vztahů, které přináší společenský (kulturní) život člověka.

Centrem pozornosti je

- 1. kontakt, vztah, interakce**
- 2. prostředí, situace,
atmosféra (prostor, ve
kterém se tyto vztahy
odehrávají)**

Předmět sociální psychologie

získat

základy sociálně
psychologického myšlení

P. Hartl uvádí ve svém Psychologickém slovníku, že sociální psychologie studuje „vliv sociálních faktorů na psychiku jedince v sociálních situacích“, přičemž že doménu sociální psychologie považuje „sociální interakci, postoj, role, problematiku sociálních skupin“ a dodává, že někteří autoři v souladu se svým filozofickým zaměřením považují veškerou psychologii za sociální (Hartl, P. 1993)

J. Odehnal, J. Hoskovec, A. J. Štikar uvádějí ve svém **příspěvku orientovaném na pojetí psychologie jako studijního oboru** následující charakteristiku: „**Sociální psychologie** se soustřeďuje na **analýzu sociálních stránek činnosti psychických procesů i struktury osobnosti, a to především z hlediska toho, jak jedinec realizuje své sociální vztahy s druhými jedinci , se skupinami a se společnostmi jako celkem, a co vzniklo v průběhu jeho socializace vlivem těchto sociálních vztahů** (1990, s. 549)

Sociální psychologie využívá poznatků blízkých oborů, zvláště **sociologie**, o charakteru působení společenského prostředí na člověka a zaměřuje se jednak na studium podmínek , vzniku a zákonitostí průběhu mezilidských interakcí a jednak na zkoumání výsledků (produktů) mezilidských interakcí zvláště tam, kde na sebe lidé působí bezprostředně“

Výsledky (produkty interakcí) jsou např.:

- a) sociální rysy osobnosti,
- b) způsoby chování jedince,
- c) malé sociální skupiny,
- d) proměna vztahu dvou lidí,
- e) vznik pravidel (norem) ve skupině,
- f) strukturování vztahů ve skupině atd.

Společným jmenovatelem všech uvedených pojetí předmětu sociální psychologie je

**jedinec ve vztahu k
sociálnímu
světu**

Nejde výlučně o studium pouze vnitřních změn psychiky v důsledku styků se společností.

E. Fromm říká, že „**hodnota sociálně psychologického vhledu** nemůže spočívat v tom, že nahlédneme do **psychické svébytnosti jednotlivých členů skupiny**, nýbrž v tom, že stanovíme ty **společné psychické tendence**, jejichž nesmírný **význam** tkví v tom, že coby **společné** hrají **rozhodující roli ve společenském vývoji.**“

(dimenze sociologická – společenský kontext života jedince, svébytnost sociální reality a propojení individuální a společenského života)

Z historického kontextu vývoje sociální psychologie

je možné vydělit tři proudy sociálně psychologického myšlení:

1. důraz na zkoumání bezprostředních – mezososobních vztahů, na zkoumání osobnosti v okruhu mikrosociálního prostředí – PSYCHOLOGICKÝ PROUD – jeho doménou je **studium vztahů na úrovni osobnost - osobnost**

2. SPOLEČENSKÝ KONTEXT vývoje člověka –
studuje vztahy v dimenzi osobnost – společnost
3. **studium společenského života v rovině osobnost – kultura**

Pojetí E. H. Witteho:

Čtyři sociální psychologie:

1. Psychologická
2. Sociologická
3. Antropologická
4. Aplikovaná

Porovnáme-li výše uvedená vymezení předmětu sociální psychologie, dojdeme k názoru, že **objekt zkoumání sociální psychologie zahrnuje** v podstatě **následující dimenze:**

1. **Intrapersonální**
2. **Interpersonální**
3. **společenskou**

Intrapersonální dimenze objektu zkoumání sociální psychologie

Jsou **studovány změny či důsledky společenského života „uvnitř“ osobnosti, ať už povahy spíše dynamické, situační** (např. aktuální prožitek sociálního tlaku), **nebo relativně trvalé** (např. změna rysu osobnosti vlivem společenského života).

Interpersonální dimenze objektu zkoumání sociální psychologie

Hlavním objektem studia jsou **mezilidské vztahy, interpersonální kontakty různé povahy**, a to buď **zcela bezprostřední** (nezprostředkované, „tváří v tvář“), **nebo zprostředkované** (např. důsledky vztahu ke společnosti, zprostředkované mikroskupinou, médii apod.)

Společenská dimenze objektu zkoumání sociální psychologie

= sociální, neosobní

Studium se zaměřuje na produkty společenského života, ať už materiální (např. kulturní artefakty), nebo nemateriální povahy (např. tradice, sociální normy, mechanismy společenské kontroly).

Shrnutí

Sociální psychologie studuje **společenský život člověka**, tj. především jeho **vztahy k jiným lidem, společenské aktivity a činnosti, zvláštnosti sdružování lidí i psychologické aspekty struktury a dynamiky sociálních útvarů (skupin, společenství).**

Shrnutí

Sociální psychologie studuje **vlivy kulturního prostředí na člověka**, studuje rozmanité způsoby sebeprojevu a seberealizace člověka v podmínkách sociálního prostoru jeho existence

Shrnutí

Pro učitele přináší **sociální psychologie** základní poznatky o mechanismech fungování mezilidských vztahů a sociálních útvarů (skupin, davů, společenství), o sociálním učení a společenské dimenzi procesu dotváření a vývoje osobnosti, o základních složkách sociálního styku lidí (komunikaci, percepci, interakci), o genezi vzniku i struktuře a dynamice postojů, o člověku v zátěžových a konfliktních společenských situacích atd.

Shrnutí

Učiteli podává **sociální psychologie** „anatomii“ (či lépe „fyziologii“) **sociálního života jedince**, kterou potřebuje dokonale ovládat každý, kdo se míní věnovat ovlivňování života jiných lidí. Přispívá k tomu, aby takové ovlivňování bylo nejen efektivní (tj. skutečně akcelerovalo psycho-sociální zrání osobnosti), ale aby bylo prospěšné tomu, na koho je cíleno, tj. především dětem, žákům, a vlastně všem lidem na takovém ovlivňování zúčastněných, v neposlední řadě i jemu samotnému.